

ikke vil forekomme igen på samme måde? (Jvf. Povl Bagges behandling af forskellen mellem individuel og »enmalig« i dette tidsskrifts 10. rk. V, s. 379 ff.).

Konferencens mest kontroversielle foredrag var universitetslektor Sivert Langholms om »Verdielementer i historiske teorier«, både på grund af selve emnet og på grund af talerens underfundige, drillende form, der ikke skånedes de tilstedeværende. Langholm antydede, at der måske kunne ligge etiske vurderinger bag emnevalg og problemstilling, men holdt sig i øvrigt til teoridannelsen. Her skelnede han mellem ægte vurderinger, der refererer til en norm uden for emnet, og uægte vurderinger ud fra hensigtsmæssighed eller juridiske eller logiske kriterier eller ud fra sammenligninger med andre størrelser inden for samme sfære. Den sidste form fandt han tilladelig, den første kun acceptabel, hvis den var udskillelig. Stod en etisk dom klart markeret, ville kun mindre »sofiserede« ånder slutte fra vurderingen til objektet i stedet for til forfatteren. Faren var de indirekte vurderinger, der blev opnået ad stilistisk vej – og Langholm gik så vidt som til at foreslå, at historikerne ligesom andre samfundsforskere burde give afkald på ønsket om at udtrykke sig prægnant eller elegant – men man var nu ikke helt overbevist om oprigtigheden bag dette forslag, i betragtning af talerens egen stil og af den beundring han røbede for historikere som Ernst Sars og Jens Arup Seip. Spørgsmålet er vel også, om den personlige udtryksform ikke er en integrerende del af den rige ånd, der åbner nye perspektiver for forståelsen af fortiden, man tænke for Danmarks vedkommende på A. D. Jørgensen og Erik Arup.

Diskussionen efter dette foredrag drejede sig om muligheden af at holde historikerens personlighed uden for forskningen. Den antog af og til en så skarp form, at det grænsede til det usaglige – et tegn på, at der er lang vej igen, før nordiske historikere er færdige med at drøfte deres fags metode: de skal for det første nå frem til en nogenlunde ensartet terminologi, dernæst synes mange at have en ret unuanceret opfattelse af forskningsprocessen, og endelig bør forskningsresultaternes gyldighed kunne være genstand for en principiel debat. Der er et rigt virkefelt for kommende metodekonferencer.

INGE SKOVGAARD-PETERSEN

DEN ANDEN nordiske universitetslærerkonference om historiske metodespørgsmål blev afholdt på Voksenåsen udenfor Oslo i dagene 18.–22. juni 1966. Som konferencens hovedemne havde man denne gang valgt »historiens plass i samfunnsforskningen«, der blev behandlet i forelæsningsform og ved diskussioner. Mest generelt sigte havde de foredrag, professor Aksel E. Christensen, professor Birgitta Odén (Lund) og docent Sven Lundkvist (Uppsala) holdt, de to førstnævnte om problemerne ved udnyttelsen af historisk-statistisk materiale. Professor Christensen illustrerede den metodiske og kritiske proces med stof hovedsageligt fra øresundstoldregnskaberne og de hollandske notarialarkiver, medens Birgitta Odén koncentrerede sig om de problemer, de forskellige kildetyper rejser, og med de metodiske begrænsninger, som på den ene side generelle statistiske undersøgelser og på den anden side individualstudier pålægger historikeren. Docent Lundkvists forelæsning beskæftigede sig særligt med

de tekniske bearbejdningsmetoder, man betjener sig af i de løbende svenske forskningsprojekter.

Mere specielt demonstrerede professor Sven Ulric Palme (Stockholm) ved en række konkrete eksempler anvendelsen – og dermed også de metodiske muligheder og begrænsninger – af interviews. Professor Knud Dahl Jacobsen (Oslo) behandlede brugen af modeller i historisk og samfundsvidenskabelig forskning, medens forskningsleder Stein Rokkan (Bergen) talte om data-arkiver i politisk-historisk arbejde. Endelig redegjorde fil. lic. Bernt Schiller (Göteborg) i en kort og nøgtern forelæsning for opbygningen af undervisningen i kvantitativ metodik i Göteborg, hvor denne undervisning indgår i et obligatorisk kursus. Dette foredrag gav anledning til en livlig, overvejende pædagogisk betonet diskussion.

Ligesom forrige års konference i Århus røbede foredrag og debat på Voksenåsen det akutte behov for gennemprøvelse af de historiske metoders rækkevidde og bærekraft. Diskussionerne synes ikke at kunne antaste de hævdvundne kategorier, men tjente – navnlig gennem de erfaringer, svenske historikere har høstet i forbindelse med de social-historiske forskningsprojekter – først og fremmest til belysning af de tekniske og kritiske problemer, anvendelsen af statistisk-historisk materiale rejser for historikeren. Især synes behandlingen af det generelle statistiske materiale at rejse visse tvivl, der nødvendiggør lokale eller individuelle dybdeboringer i meget stor udstrækning, før det almene stof lader sig udnytte forsvarligt. På den anden side synes data-behandlingen at bane vej for en langt bredere masse-bearbejdelse af materiale, end det hidtil har været teknisk muligt; men også denne metodik forudsætter stadig, at den grundlæggende tilrettelæggelse foretages individuelt af historikeren, der ligeledes selv må varetage kodningen af datamaskinen med stor kritisk og saglig omhu.

Som emne for næste års metodekonference, der skal afholdes i Stockholm, valgte man de metodiske problemer omkring opinionsdannelseprocessen, et emne, der skulle byde mulighed for en både kronologisk og sagligt meget alsidig diskussion.

E. LADEWIG PETERSEN

PÅ INITIATIV af Nordisk Kulturkommission anbefalede Nordisk Råd i 1965 regeringerne i de nordiske lande at etablere universitetskurser i de nordiske landes historie for nordiske historiestuderende i lighed med de kurser, som afholdes for modersmålstuderende. Kulturkommissionen besluttede at søge afholdt et forsøgs kursus, og efter indstilling af en »expertkomité« bestående af en professor i historie fra hvert af de fem nordiske lande arrangerede Uppsala universitet et sådant kursus i dagene 6.–20. juni 1966. Emnet var Sveriges historie i 19. og 20. årh., og hvert af de øvrige nordiske lande sendte et antal deltagere, afpasset efter befolkningstal; fra Danmark deltog således 7 københavnske og 3 århusianske historiestuderende. Forsøget faldt heldigt ud, og komiteen har anbefalet, at tilsvarende kurser afholdes ved nordiske universiteter i fremtiden.

Ledelsen af kurset var lagt i hænderne på docent Carl Göran Andrac, der